

Rovviltforliket og ulv:

Krever tiltak for bærekraftig utmarksutnytting og ivaretagelse av biologisk mangfold

En bærekraftig bruk av utmarka er viktig for lokal næringsutvikling, matproduksjon, jakt, friluftsliv og det biologiske mangfoldet i naturen. Slik situasjonen er i dag, så er store verdier i ferd med å gå tapt uten kompensasjon eller at det settes i verk tiltak som bidrar til at arter som er avhengig av beiting ivaretas. Gjengroing på grunn av opphør av eller redusert beite og slått er antatt å påvirke så mange som 685 truede arter.

Et stadig økende antall ulv har gjort situasjonen svært vanskelig både for de som lever av utmarksressurser, og de som bor i områder med ulv. Ulvestammen i Norge er del av en livskraftig finsk-russisk populasjon, og ulv er et av de mest utbredte og tilpasningsdyktige pattedyrene på den nordlige halvkule. Ulv er ikke en ansvarsart i Norge. Det er på denne bakgrunn grunn til å stille spørsmål ved om Norge har noen internasjonal forpliktelse for ulven som art, eller som leveområde for populasjonen. Dagens forståelse av Norges forpliktelser og forvaltningen av ulv har gitt store og alvorlige konsekvenser både for det øvrige miljøarbeidet i Norge, og for landets åpenbare ansvar for ivaretagelse av særnorske arter og naturtyper.

Som nærings- og fritidsbrukere av landets naturområder legger vi betydelig innsats i tiltak for ivaretagelse av det naturgrunlaget vi lever av og for. Den nåværende forvaltning av ulv innebærer betydlige begrensninger overfor en bærekraftig forvaltning og høsting av naturens ressurser til matproduksjon, næringsvirksomhet og livskvalitet. Dette er så vel miljømessig som juridisk utfordrende. Vi fremholder at den norske behandlingen av ulven som art har utspring i oppfatninger med miljøfaglige argumenter som er omstridte, og at konsekvensene av dette både setter øvrige miljøverdier i fare og svekker distriktenes muligheter for produksjon og velferd. Den rådende faglige tilnærming innebærer derfor store og alvorlige utfordringer for biologisk mangfold, beitenæringen, friluftsjnteresser og livskvalitet i lokalmiljøene med høy rovdyrbelastning.

Vi finner det på bakgrunn av dette svært problematisk at Norge skal være vertsnasjon for en ynglende og helnorsk bestand av ulv. Stortinget fremholder at den erfaringsbaserte kunnskapen skal tillegges vekt. Organisasjonene som står bak dette brevet er i så måte blant de mest relevante. I lys av erfaringene siden Stortinget la rammene for dagens rovviltpolitikk vil vi fremholde følgende:

- Mulighetene for utmarksbeite og næringsutvikling er sterkt forringet både innenfor og langt utenfor ulvens vedtatte leveområde, og store naturressurser blir ikke utnyttet. Kulturlandskap og utmark gror igjen og forandrer karakter som leveområde for en rekke arter. Innlandsfylkene har store beiteressurser som kan brukes til økt matproduksjon.
- Kulturlandskapet gror igjen og mange av disse artene er avhengig av beiting for å overleve. Dette er et viktig miljøaspekt som det i for liten grad blir tatt hensyn til i dagens rovdyrforvaltning.
- Elgbestanden i deler av ulveområdene er sterkt redusert, og ulven er en viktig årsak til denne utviklingen. Situasjonen påvirker både jegerens tilbud om jakt og inntektsgrunlaget til berørte grunneierne.

- Det er så langt ikke åpnet for regulering av ulvebestanden gjennom lisensfelling innenfor ulvesonen, selv om det nasjonale bestandsmålet er nådd gjennom flere år. Lisensjakt vil bidra til å gjøre ulven mer sky. Vi erfarer at ulven nå kommer stadig tettere på folk og bebyggelse, og mener lisensjakt er et tiltak for å endre adferd.
- Mange som lever i områder med ulv, opplever dette som utfordrende. Det medfører redusert mulighet for å leve det livet de har valgt ved å bosette seg i Distrikts-Norge. Mange lever i konstant frykt for at barn og husdyr skal bli tatt av ulv som jevnlig streifer tett på huset. Mulighetene til utøvelse av friluftsliv, herunder jakt og annen høsting, er sterkt redusert.
- Store tap av husdyr og beitenekt i deler av ulvesonen oppleves av mange som en psykisk påkjenning, i tillegg til den økonomiske belastningen. Situasjonen har bidratt til kraftig nedgang i saueholdet i disse områdene, og antall døgn sauene kan gå på beite reduseres stadig for å sikre dyrevelferden. Ulvesonen er også avsatt til yngleområde for andre store rovdyr, spesielt i Hedmark. Dette forsterker følelsen av å leve i et reservat, og bidrar til at den totale rovviltbelastningen blir stor. Den utbredte oppfatningen blant mennesker innenfor ulvesonen er at de alene må bære belastningen av den nasjonale ulvepolitikken.
- Tilliten til forskningsmiljøene er alarmerende lav. Det er vanskelig å få innsikt i hvilken ressursinnsats og sporingsdata som ligger bak bestandsrapportene. Samtidig er det lite samsvar mellom fagmiljøenes generelle antakelser om atferd og de faktiske erfaringene som blir gjort av mennesker som lever tett på arten.
- All verdiskaping som kan dokumenteres bortfalt som følge av den politisk skapte situasjonen må kompenseres. Redusert velferd i områdene som rammes, utløst av tapte inntekter, er fellesskapets anliggende.
- Hedmark har den sørligste samiske tamreindriften i Norge. Ulv er innom reinbeitedistriktet store deler av driftsåret og vi opplever at rovdyrtrykket er i ferd med å nå et nivå der utøverne risikerer å tvinges til å slutte med tradisjonell samisk reindrift.

Felles krav for bærekraftig utmarksutnytting og ivaretagelse av biologisk mangfold

Med utgangspunkt i forestående punkter mener vi det er uforenlig med aktiv bruk av våre utmarksressurser å ha ynglende ulv i Norge. Det må sees i sammenheng med et unisont politisk ønske om et grønt skifte, der det er nødvendig å bruke våre fornybare naturgitte ressurser optimalt og ta vare på det biologiske mangfoldet. Det må være et mål å skape større aksept og legitimitet i berørte lokalsamfunn enn det som er tilfellet i dag, og at det legges opp til å redusere konfliktnivået.

Følgende elementer må være en forutsetning for en bærekraftig utnyttelse av utmarka:

- Det må iverksettes kraftigere tiltak for bærekraftig utmarksutnytting (herunder beite og jakt) og ivaretagelse av det biologiske mangfold som trues av gjengroing (685 arter).
- Matproduksjon, utnyttelse av utmarka og hensynet til truede arter må prioriteres foran ulv som ikke er en ansvarsart i Norge.
- Det skal ikke være rovdyr som representerer et skadepotensial i prioriterte beiteområder.
- Det må etableres gode kompensasjonsordninger for berørte grunneiere og lokalt næringsliv.
- Bestanden av ulv må reduseres fra dagens nivå, og grenseflokkene må inngå i et evt bestandsmål.
- Det er betalt for utmarksrelaterte ressurser som rettigheter til beite og vilt ved kjøp av eiendom, og det betales skatt av fordelene. Utviklingen er ikke naturlig skapt, men politisk utløst, og bærer derfor preg av ekspropriasjon av ressurser. Det må komme en politisk erkjennelse av dette forholdet, slik at de som må avstå sine rettigheter får rettmessig kompensasjon.
- Lokal involvering må vektlegges. Innenfor rammene av Stortingets vedtak om ulvepolitikken og gjeldende regelverk, må rovviltnemndene ha handlingsrom og reell mulighet til å vektlegge og balansere ulike hensyn for å bidra til konfliktdemping. Det bør etableres et pilotprosjekt der dette prøves ut.
- I forvaltningen av vedtatt politikk når det gjelder forholdet beitedyr og rovvilt trenger vi å erstatte rovviltnemndene med beite- og rovviltnemnder og forvaltningsplanene for rovvilt må erstattes av beite- og rovviltplaner, der utnyttelsen av beiteressursene og næringsinteressene hensyntas i større grad enn i dag.
- Det er nødvendig å bygge opp tilliten til ulveovervåkingen. Forskningsmiljøenes overvåkingsarbeid må bli mer åpen og tilgjengelig. Lokale sporobservasjoner må følges opp med utrykning/befaring/ tilbakemelding. Lokale bruks- og næringsinteresser må inn i sammenheng med overvåking og registrering av rovdyr.
- Staten skal avstå fra å gjøre handlinger som umuliggjør eller i vesentlig grad forverrer situasjonen for tradisjonell samisk reindrift. Vern mot inngrep og rett til kultur følger særlig av konvensjoner Norge har forpliktet seg til, jfr SP artikkel 27 og ILO nr 169.

Det oppleves som at et vern av ulv innebærer at staten har en forpliktelse til aktivt å medvirke til å iverksette tiltak for å forhindre eller dempe skade voldt av rovdyr. Vi krever derfor:

- Aktiv bruk av forebyggende uttak og skadefelling skal gjøres mer effektivt med gode rammebetingelser.
- Bestandsregulering av ulv må skje gjennom lisensfelling i hele ulvens utbredelsesområde. Utenfor ulvesonen, må det åpnes for forebyggende uttak av ulv hele året.